

Israel Nieuwsbrief

CIDI-periodiek over Israel en de Joodse wereld | extra editie | november 2023

Op 22 november gaat Nederland weer naar de stembus. Wat zeggen de verschillende partijen over Israel, Iran en antisemitisme?

Zoals vanouds heeft CIDI de partijprogramma's en het stemgedrag van de Nederlandse politieke partijen nauwlettend doorgenomen en gevolgd. Per partij hebben we een samenvatting gemaakt van ieders inbreng in de Nederlandse buitenlandpolitiek rondom Israel, Iran en hoe zij omgaan met het helaas nog altijd actuele probleem van antisemitisme.

Met behulp van dit overzicht kunt u zelf interpreteren hoe elke partij in de praktijk staat tegenover de zaken die ons als CIDI het meest aangaan.

In tegenstelling tot het verkiezingsprogramma uit 2021 worden Israel en het conflict met de Palestijnen in het huidige verkiezingsprogramma niet expliciet genoemd. De VVD is voorstander van een tweestatenoplossing, zo blijkt uit het stemgedrag. De VVD is niet voor eenzijdige erkenning van de Palestijnse staat zonder dat er een overeenkomst is met Israel. Die positie is in de afgelopen jaren niet veranderd. De VVD stelt voor om de Iraanse Revolutionaire Garde en andere groeperingen op de EU-terreurlijst te plaatsen. Toen op 7 oktober de oorlog

De Nederlandse politiek over Israel, Iran en antisemitisme

tussen Israel en Hamas uitbrak sprak de VVD ondubbelzinnig haar steun uit voor Israel en diens recht op zelfverdediging.

Antisemitisme

De afgelopen kabinetsperiode was minister van Justitie en Veiligheid Dilan Yeşilgöz-Zegerius zeer actief en zichtbaar op het gebied van de aanpak van antisemitisme, onder meer met het strafbaar stellen van het vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van de Holocaust. In het verkiezingsprogramma is nu ook weer expliciete aandacht voor de bestrijding van antisemitisme. Het idee is onder meer om de nationale aanpak van antisemitisme te versterken en dat geldt ook voor de positie van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB). Dat zijn wel nog wat abstracte ambities, maar het doel is om de Joodse gemeenschap niet alleen een geschiedenis, maar ook een toekomst te geven in Nederland.

D66

Israel wordt niet expliciet genoemd in het verkiezingsprogramma van D66. Het uitgangspunt van D66 is dat het de tweestatenoplossing nastreeft. Daarbij is er kritiek op het Israelische nederzettingenbeleid. Samen met CDA was D66 ook kritisch op de Israelische omgang met Palestijnse ngo's die verdacht worden van banden met terreurorganisaties en wordt er aandacht gevraagd voor het ontmoedigingsbeleid om te investeren in nederzettingen.

In de recente oorlog veroordeelt D66 met klem het geweld van Hamas, maar roept daarnaast wel op tot een wapenstilstand tussen Israel en Hamas. Verder roept D66 op om de Iraanse Revolutionaire Garde op de Europese terreurlijst te zetten.

Antisemitisme

Voor antisemitisme is er ook aandacht. D66 zegt dat de partij staat voor een krachtige strijd tegen het opkomende antisemitisme en het toenemende gevoel van onveiligheid onder Joodse Nederlanders. Dit vertaalt zich in steun voor Joodse instellingen als die extra beveiliging noodzakelijk achten en het versterken van de positie van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding.

In het verkiezingsprogramma van GL-PVDA is er aandacht voor Israel. Vlak na het uitbreken van de oorlog tussen Hamas en Israel stemde de partij nog voor een motie van de SGP, waarin onomwonden steun voor Israel werd uitgesproken. Maar later gaven de twee partijen die samen aan de verkiezingen meedoen aan dat ze die motie niet hadden moeten steunen. De twee partijen streven naar een tweestatenoplossing voor het conflict. Daarnaast is ze voorstander van het eenzijdig erkennen van de Palestijnse staat, maar dringt er ook op aan om vrije verkiezingen te organiseren. GL-PVDA wil een einde aan de visumvrijstelling voor Israeli's die wonen in nederzettingen (kolonisten). Daarnaast staat in het verkiezingsprogramma dat producten die geproduceerd worden in de bezette gebieden niet langer het label "made in Israel" moeten krijgen. "Bij het niet-naleven van VN-resoluties en het verder schenden van mensenrechten, neemt Nederland de nodige maatregelen zoals het opschorten van de EU-Israel associatieovereenkomst en het stopzetten van militaire samenwerking", zo dreigt de gezamenlijke lijst onder aanvoering van Frans Timmermans.

Antisemitisme

In het partijprogramma is ook aandacht voor antisemitisme: dat moet hard aangepakt worden. Op scholen moet meer aandacht worden besteed aan de Holocaust, hedendaags antisemitisme en de Joodse geschiedenis en cultuur. Ook staat er een plan in om met een brede Europese aanpak te komen, waarin onder meer sociale mediabedrijven worden verplicht tegen antisemitisme op te treden.

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID

Net zoals in vorige verkiezingsprogramma's noemt PVV zichzelf een grote vriend van Israël. In het verkiezingsprogramma staan stevige punten. PVV roept op de Nederlandse vertegenwoordiging bij de Palestijnse Autoriteit in Ramallah te sluiten, omdat er al een ambassade is in Jordanië, de enige echte Palestijnse staat, zo meent de partij van Geert Wilders. De Nederlandse ambassade in Israël moet verhuizen naar Jeruzalem. Eerder heeft de PVV zich uitgesproken voor Israëlische nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever en heeft de PVV ook gezegd dat ze niet voor een Palestijnse staat zijn omdat die al bestaat in de vorm van Jordanië. PVV wil dat Nederland zijn diplomatieke aanwezigheid verlaagt in landen die de Caïro-verklaring inzake Mensenrechten hebben ondertekend, waarin rechten en vrijheden ondergeschikt aan de Sharia zijn verklaard.

Antisemitisme

In het verkiezingsprogramma is niets opgenomen over de bestrijding van antisemitisme. In het stemgedrag is zichtbaar dat de partij antisemitisme wil bestrijden. PVV is voorstander van de IHRA-definitie. Ook dient de PVV regelmatig moties in waaruit blijkt dat ze zich stevig inzetten voor de bestrijding van antisemitisme, vooral ook vanuit islamitische hoek.

In tegenstelling tot het vorige verkiezingsprogramma is Israël dit keer wel opgenomen in het verkiezingsprogramma van het CDA. Het CDA zegt dat Nederland zich blijft inzetten voor de tweestatenoplossing en het verbeteren van de samenwerking tussen Israël's en Palestijnen. Vanuit het CDA is wel regelmatig kritiek te horen op het nederzettingenbeleid en op de omgang van Israël met ngo's die worden verdacht van banden met terreurorganisatie. Vooral Kamerlid Mulder was hierin actief. Sinds de oorlog tussen Israël

en Hamas startte op 7 oktober heeft Kamerlid Derk Boswijk namens het CDA ondubbelzinnig zijn steun uitgesproken voor het recht van Israël om zichzelf te verdedigen. Ook zijn de terreurdaden van Hamas helder veroordeeld.

Antisemitisme

Op het gebied van antisemitisme wordt alleen opgemerkt dat CDA wil dat de KNVB-wedstrijden stil legt bij antisemitische en andere discriminerende spreekwoorden. CDA-fractievoorzitter Henri Bontebal waarschuwde na de start van de oorlog tussen Israël en Hamas voor antisemitisme en zei dat de Joodse gemeenschap in Nederland recht heeft op verbondenheid en bescherming.

In het verkiezingsprogramma van SP worden Israël en antisemitisme niet genoemd. De SP is wel van oudsher behoorlijk kritisch op Israël en het beleid van de Israëlische regering. De SP is voorstander van de tweestatenoplossing zoals dit is vastgelegd in de resoluties van de VN en is heel kritisch op de bezettingspolitiek. De SP is daarom voorstander van het opvoeren van de druk op Israël om de bezetting van de Westelijke Jordaanoever op te geven. Dat kan door het aan banden leggen van handel met illegale nederzettingen en het opschorten van het EU-associatieakkoord met Israël. Ook kan dat volgens SP door gerichte sancties tegen verantwoordelijke personen, zoals inreisverboden en bevroren van tegoeden.

De SP is voor eenzijdige erkenning van de Palestijnse staat en de partij wijst regelmatig op de rapporten van mensenrechtenorganisaties die Israël beschuldigen van apartheid.

Antisemitisme

Op het gebied van antisemitismebestrijding is de SP geen voorstander van de IHRA-definitie en de instelling van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding.

Forum voor Democratie

Israël wordt in het programma van de FVD genoemd als voorbeeld voor Nederland op het gebied van ruimtevaart. De rest van de standpunten op het gebied van Israël binnen FVD zijn veranderd ten opzichte van de vorige verkiezingen:

er is duidelijk minder steun voor Israël. In het vorige verkiezingsprogramma stond nog opgenomen dat FvD Israël steunt, maar van die steun is weinig over. In de recente oorlog is dat duidelijk zichtbaar geworden: zo stemde FvD tegen de motie van de SGP om steun uit te spreken voor het recht van Israël om zichzelf te verdedigen. Partijleider Thierry Baudet gaf aan dat hij voor de-escalatie van het geweld is en dat Israël de andere wang moet toekeren in plaats van terug te slaan. Ook is FvD niet meer voor de verplaatsingen van de Nederlandse ambassade naar Jeruzalem. Volgens de partij zelf hebben ze nu een 'meer neutraal standpunt' rondom Israël.

Antisemitisme

Op het gebied van antisemitisme is FvD diverse malen in opspraak gekomen, vanwege antisemitisme binnen de partij. Recent nog is Thierry Baudet in hoger beroep door het Gerechtshof Amsterdam veroordeeld vanwege de vergelijkingen die hij had gemaakt tussen de Holocaust en het coronabeleid. Deze rechtszaak is onder meer aangespannen door CIDI. In het FvD-verkiezingsprogramma is niets opgenomen over het bestrijden van antisemitisme. Daarnaast stemde FvD onlangs als enige partij tegen een motie die stelt dat in de Tweede Kamer geen ruimte is voor Jodenhaat. Ook andere leden van de partij zijn in verband gebracht met antisemitisme. Zo plaatste Kamerlid Pepijn van Houwelingen een foto van de nazivlag op sociale media, die hij vergeleek met de huidige Nederlandse regering ten aanzien van het coronabeleid. Het bagatelliseren van de Shoa lijkt voor deze partij dan ook geen probleem.

Partij voor de Dieren

In het verkiezingsprogramma van PvdD wordt Israël verschillende keren genoemd en daarin wordt het standpunt over Israël ook glashelder: "Nederland oefent druk uit op de Israëlische regering om te stoppen met de bezetting en annexatie van Palestijns gebied, met het apartheidsregime én de grove schendingen van mensenrechten en het internationaal recht. Nederland voegt zich bij de 138 VN-lidstaten die Palestina hebben erkend. De Nederlandse ambassade gaat niet naar Jeruzalem verhuizen". Daarnaast wil de partij dat er een einde komt aan de militaire samenwerking met Israël en moet worden opgekomen voor het maatschappelijke middenveld in Israël en Palestina.

In het verkiezingsprogramma staat ook de oproep om de Iraanse Revolutio-naire Garde op de Europese terreurlijst te plaatsen.

Antisemitisme

Aan antisemitisme wordt niet apart aandacht geschonken in het programma, het wordt genoemd onder de noemer van discriminatie in het algemeen. In het programma staat: *“De overheid treedt daadkrachtig op tegen antisemitisme, anti-zwart racisme, moslimhaat, anti-Aziatisch racisme en alle andere vormen van discriminatie”*. Volgens PvdD zit discriminatie diep verweven in de Nederlandse samenleving. De partij heeft heel veel concrete ideeën om dit te bestrijden, zoals het stilleggen van voetbalwedstrijden bij kwetsende spreekwoorden.

ChristenUnie

In het verkiezingsprogramma van de CU is ruimschoots aandacht voor Israel. De staat Israel wordt de laatste hoop op een veilige plek, in een wereld waar het giftige antisemitisme onuitroeibaar lijkt. CU is voor verplaatsing van de ambassade naar Jeruzalem, dat de ongedeelde hoofdstad van Israel wordt genoemd. Ook is er aandacht voor kleine verzoeningsprojecten tussen Israeli's en Palestijnen en de Abraham-akkoorden. CU wil de rechtstreekse vredesbesprekingen tussen Israel en de Palestijnen weer opnieuw openen. Ook heeft de partij aandacht voor toezicht op hulp gelden die naar de Palestijnse Autoriteit gaan: die moeten ten goede komen aan burgers. De gelden moeten gestopt worden als ze aangewend worden voor doelen die het vredesproces belemmeren, zoals het belonen van veroordeeld Palestijnse

In de nota wordt onder andere opgeroepen om antisemitische incidenten beter te registreren, het gevoel van onveiligheid bij de Joodse gemeenschap in Nederland serieus te nemen en de opdracht van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding uit te breiden. Kennis over Joodse geschiedenis moet op scholen vergroot worden. Het kabinet heeft aangegeven uitvoering te willen geven aan de nota. In het verkiezingsprogramma is opgenomen dat op elke schoolonderwijs gegeven moet worden over de Holocaust en antisemitisme.

Volt

In het verkiezingsprogramma van Volt komt Israel niet voor. Uit het stemgedrag in de Tweede Kamer en recente uitspraken van Volt is zichtbaar dat de partij voorstander is van de tweestatenoplossing en tegenstander van het Israelische nederzettingenbeleid. Volt vindt dat middelen moeten worden ingezet om Israel onder druk te zetten dit beleid te stoppen. Volt stemt vaak mee met partijen als GroenLinks en PvdD op het gebied van Israel. Het stemgedrag van Volt laat ook zien dat ze voor eenzijdige erkenning van een Palestijnse staat zijn.

Heel recent heeft Volt ingestemd met de motie om op te roepen tot een staakt-het-vuren tussen Israel en Hamas, en heeft Volt aangegeven dat het van belang is om Israel te wijzen op schendingen van het humanitair oorlogsrecht.

Antisemitisme

Antisemitisme krijgt wel aandacht in het verkiezingsprogramma van Volt. Zoals te verwachten pleit Volt voor een Europese

JA21 is een partij die pro-Israel is. In het verkiezingsprogramma staat dat de banden tussen Israel en Nederland moeten worden bekrachtigd door het verplaatsen van de Nederlandse ambassade naar Jeruzalem. Verder wordt Israel niet genoemd, maar in het stemgedrag is zichtbaar dat de partij Israel steunt. Er is veel kritiek op het feit dat Nederland Israel onvoldoende steunt binnen zowel de EU als de VN. JA21 is veel betrokken bij moties die kunnen worden gezien als pro-Israel. Ook tijdens de recente oorlog tegen Hamas staat JA21 achter het recht van Israel om zich te verdedigen.

Antisemitisme

Antisemitisme wordt niet apart genoemd in het verkiezingsprogramma van JA21. In het stemgedrag en de moties is wel te zien dat JA21 antisemitisme duidelijk wil bestrijden. Heel recent diende partijleider Eerdmans ook een motie in over de leus *“from the river to the sea, Palestine will be free”*, namelijk dat dit oproept tot de vernietiging van Israel. Ook diende hij een motie in waarin stond dat Jodenhaat in Nederland onacceptabel is.

SGP

Sinds jaar en dag heeft de SGP een uitgesproken pro-Israel standpunt. De SGP stelt dat Israel in internationale gremia (zoals de VN) onterecht onder vuur ligt. Dat ligt ook vast in een motie van de SGP, die een meerderheid heeft gekregen in de Tweede Kamer: Nederland moet opstaan

terroristen. Nederland moet zich ook hard maken voor een eerlijke behandeling van Israel binnen de EU en de VN.

Antisemitisme

Op het gebied van antisemitismebestrijding is de partij zeer actief. Samen met Kamerlid Ulyse Ellian van de VVD diende Kamerlid Gert-Jan Segers een initiatiefnota in voor de aanpak van antisemitisme.

aanpak van antisemitisme. Ook steunt Volt de oprichting en het werk van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding, alleen vinden ze wel dat het in de toekomst onderdeel moet worden van de Nationaal Coördinator Discriminatie.

tegen eenzijdige veroordelingen van Israel. De SGP pleit ervoor om de BDS-beweging internationaal illegaal te verklaren en een einde te maken aan het antisemitisme in de UNRWA-schoolboeken. Ook wil de SGP dat het overerven van de Palestijnse vluchtelingenstatus stopt: nu zijn ook kinderen van Palestijnse vluchtelingen automatisch vluchteling, met een daarbij behorend recht op terugkeer.

De SGP wil verder dat de financiële hulp aan de Palestijnse gebieden rechtstreeks ten goede komt aan kwetsbare burgers. Ook wil de partij dat de Nederlandse ambassade naar Jeruzalem wordt verplaatst.

Antisemitisme

Op het gebied van antisemitisme wil de partij dat er strenger wordt gestraft: de Nederlandse samenleving mag niet accepteren dat antisemitisme weer de kop opsteekt.

DENK

De standpunten van DENK rondom Israël zullen geen verbazing wekken. Volgens Denk is de tweestatenoplossing onmogelijk geworden en daarom is DENK voorstander van een eenstaatoplossing en dat moet de staat Palestina worden. Nederland moet deze Palestijnse staat erkennen, met Jeruzalem als hoofdstad. Ook moeten alle vormen van militaire samenwerking met Israël stoppen en moet het EU-associatieverdrag met Israël opgeschort worden. De partij stelt voor dat er een Israël-tribunaal komt om de verantwoordelijken van de misdaden tegen de Palestijnen te kunnen berechten. Premier Netanyahu wordt een oorlogsmisdadiger genoemd en ook moet Nederland erkennen dat Israël een apartheidstaat is. De partij wil verder een herdenking invoeren van de Nakba, zoals de Palestijnen de gebeurtenissen noemen die plaatsvonden rond 1948. Dit is nog maar een kleine greep uit de standpunten van de partij.

Antisemitisme

Op het gebied van antisemitisme wil de partij Holocausteducatie versterken en meer aandacht voor de Joods-Nederlandse cultuur en erfgoed. Kamerleden van DENK maken zich regelmatig schuldig aan antisemitisme of uitspraken die hier tegenaan schurken. Ook recent zorgde Kamerlid Van Baarle voor grote ophef door de leus *“from the river to the sea, Palestine will be free”* uit te spreken in de Tweede Kamer.

In het verkiezingsprogramma van 50Plus is niets terug te vinden over Israël of antisemitisme. Ook Iran komt niet voor in het stuk. In de afgelopen periode was 50Plus ook niet vertegenwoordigd in de Tweede Kamer, omdat Liane den Haan zich van de partij afsplitste. Over het algemeen had de partij een gematigd standpunt rondom Israël.

In het verkiezingsprogramma van de BBB wordt Israël een aantal keer genoemd, maar er staat geen standpunt over Israël en het conflict met de Palestijnen. In het stemgedrag en de uitingen van de partij is wel zichtbaar dat BBB positief is over Israël. Ook in interviews is partijleider Caroline van der Plas regelmatig lovend over Israël. Ze staan duidelijk voor Israëls bestaansrecht en het recht op zelfverdediging. In navolging van de VVD heeft ook de BBB zich op 7 oktober uitdrukkelijk achter Israël en het recht op zelfverdediging geschaard.

Antisemitisme

In het programma is wel ruime aandacht voor de bestrijding van antisemitisme. De BBB benadrukt dat ze de IHRA-definitie van antisemitisme gebruiken en de partij spreekt steun uit voor de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding. Ook waarschuwt BBB voor antisemitische tendensen in de Nederlandse samenleving, zoals onder aanhangers van complottheorieën en *“via linkse sociale media waar legitieme kritiek op de staat Israël kan omslaan in antisemitisme”*. Ook benadrukt BBB het belang van onderwijs om antisemitisme te bestrijden.

De standpunten over Israël van BIJ1 lijken op die van DENK en de partij is zeer kritisch richting Israël, alhoewel BIJ1 in het verkiezingsprogramma net iets minder uitgesproken is dan DENK. De staat Palestina moet erkend worden en de militaire samenwerking met Israël moet worden gestopt. Ook wil de partij het EU-associatieverdrag met Israël opschorten. Volgens BIJ1 moet ook een einde komen aan de ‘bezetting en kolonisatie van Palestijns grondgebied’. Het is daarbij onduidelijk wat BIJ1 ziet als Palestijns grondgebied. Net als DENK sprak ook Kamerlid Sylvana Simons de leus *“from the river to the sea, Palestine will be free”* uit en de partij was zeer kritisch op Israël. Ook kwam er geen veroordeling van het geweld van Hamas, maar steunt BIJ1 juist het geweld van Hamas. Zeer recent hebben activisten binnen BIJ1 de leus ook nog geprojecteerd op het Mauritshuis in Amsterdam, ondanks alle ophef in de Tweede Kamer over het gebruik van de leus.

Antisemitisme

De partij is ook fel tegenstander van de Werkdefinitie Antisemitisme van de International Holocaust Remembrance Alliance, die volgens hen afkomstig is van de Israël-lobby. Volgens BIJ1 is de bedoeling daarvan om alle kritiek op Israël te stoppen, ondanks dat in de IHRA-definitie duidelijk staat dat kritiek op Israël niet antisemitisch is.

In het zeer recent gepubliceerde verkiezingsprogramma van de nieuwe partij NSC is niets opgenomen over Israël in het bijzonder, wel over het Midden-Oosten. NSC maakt zich grote zorgen over de enorme spanningen in het Midden-Oosten en vindt dat Nederland zich actief in moet zetten voor het bijdragen aan een betere situatie, het verlichten van leed en conflictoplossing. Tijdens de huidige oorlog tussen Israël en Hamas benadrukte Omtzigt dat Israël het recht heeft om zichzelf te verdedigen tegen Hamas. Daarbij moet het zich wel houden aan het internationaal humanitair recht en het is ook goed dat de bondgenoten Israël daarop wijzen. Omtzigt waarschuwde voor het importeren van het conflict naar de Nederlandse samenleving. Voormalig Nederlands ambassadeur in Israël Caspar Veldkamp, nu kandidaat-Kamerlid voor NSC, zei dat zijn partij streeft naar een tweestatenoplossing, met daarbij wel nadrukkelijk aandacht voor de veiligheid van Israël. ■

colofon

De Israel Nieuwsbrief is een uitgave van het Centrum Informatie en Documentatie Israel overname met bronvermelding ISSN 0920-2854

CIDI
Postbus 11646,
2502 AP Den Haag
t (070) 3646862
www.cidi.nl
e cidi@cidi.nl
IBAN NL52INGB0003219484 (BIC INGBNL2A voor buiten Nederland)

Redactie:
Aline Pennewaard, Freek Vergeer,
Naomi Mestrum, Hans Wallage,
Raouf Leeraar, Rebecca Heijs,
Dalit Lymor en Nathan Bouscher